

FAGUS – Vinterkonferanse 1.02.2023.
Lekearealer nå og i framtida

Arealbruk og arealknapphet i skoler og barnehager



Professor emerita i landskapsarkitektur Kine Halvorsen Thorén
Institutt for landskapsarkitektur NMBU



III. fra magasinet Kote (2016) :HELSEFREMMEDE STEDSUTVIKLING

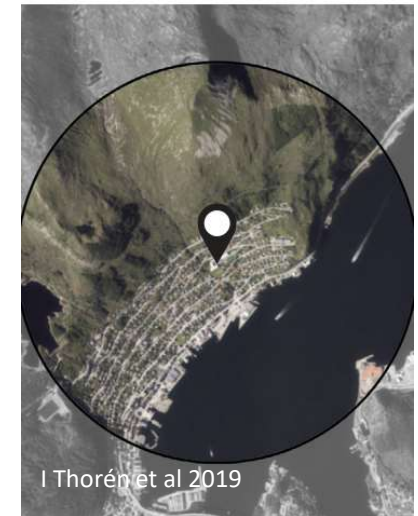
Betydningen av uteområder i skoler og barnehager

NB. FNs barnekonvensjon (art.31):
Barn har rett til lek og hvile. Ivaretas i stor grad utendørs:

- Mye av tiden i skole og barnehage er utetid:
 - 2000 timer i løpet av grunnskolen er friminuttstid (Limstrand 2000)
 - Utetid i barnehagen (Moser og Martinsen 2010)
 - om sommeren 2/3 av tiden
 - om vinteren 1/3 av tiden
- Når alle barn, bidrar til å utjevne sosial ulikhet i helse.
- Sambruk/ivaretar nærmiljøets behov



Foto: Rita Galteland



I Thorén et al 2019



Foto: Ingvild ø Ottesen



<https://tverga.no/inspirasjon/inspirerendeleg/aktivitetsparker/>

Hva sier
forskningen?

Betydningen av
natur og variert
terreng

Barnehager.

Natur og variert terreng viktig for:

- Egenorganisert lek
- Motorisk utvikling
- Beskyttelse mot UV- stråling.



Skavøypoll barnehage Vågsøy Foto: Inger Johanne Trollebø



Hva sier
forskningen?

Betydningen
av natur og
varierte terreng

Skoler.

Natur og variert terreng viktig for:

- Bedring av kognitive ferdigheter
- Variert bruk og lek
- Beskyttelse mot UV- stråling.
- Fysisk aktivitet.
- Undervisning



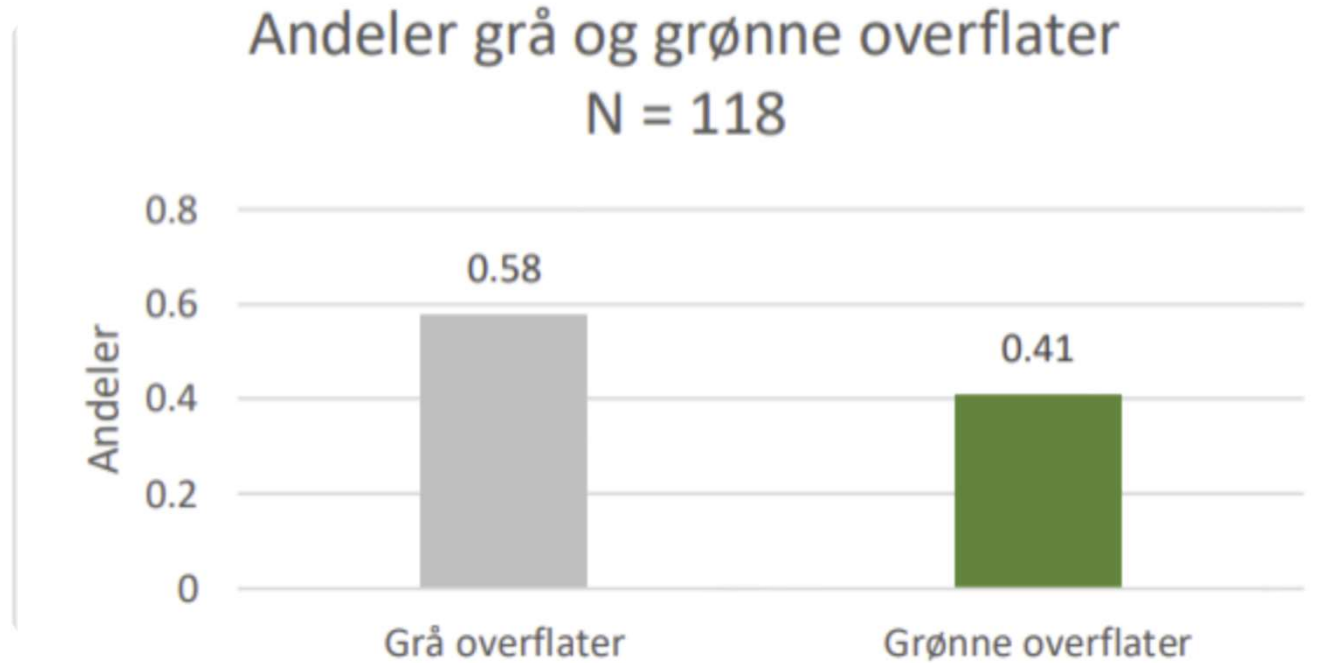
Vassøy skole, Stavanger, <https://www.minskole.no/vassoy/artikkel/254095>



Åsveien skole og ressursenter, Trondheim
Foto Eggen Arkitekter

Større andel grå enn grønne overflater i norske skoler

Resultat fra Forskningskampanjen 2021. Miljølære: Kartlegging av 125 norske skoleanlegg (Thorén et al 2022)





Betydning av anlagte og opparbeidete områder barnehager

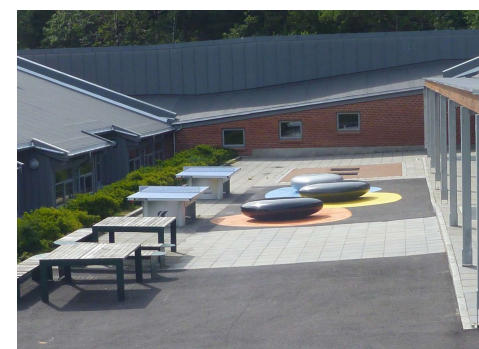
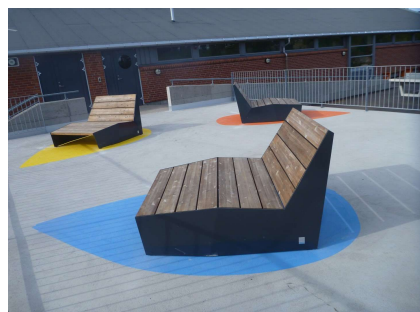
- Varierte åpne arealer (gress og asfalt) har betydning for fysisk aktivitetsnivå
- Lekeapparater bidrar ofte på en annen måte enn tiltenkt funksjon (rollelek mm)
- Monofunksjonelle apparater; kan ha nyhetens interesse for de minste, ikke for eldre barn.

Betydning av anlagte og opparbeidete områder: Skoler

(inkluderer både overflater og bygde elementer)

- Bidrar til variert bruk
- Har betydning for å øke fysiske aktivitet
- Reduserer inaktivitet.

Mao: Uteområde må tilby variasjon og mange nok muligheter for bruk/aktivitet

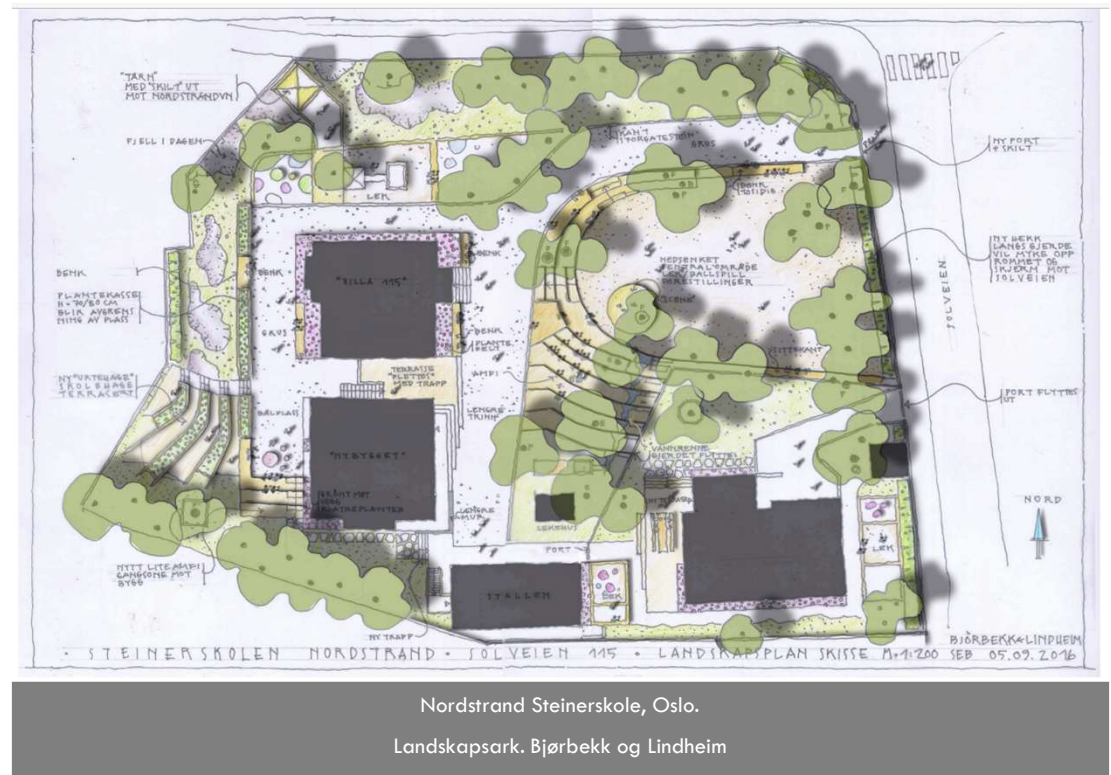


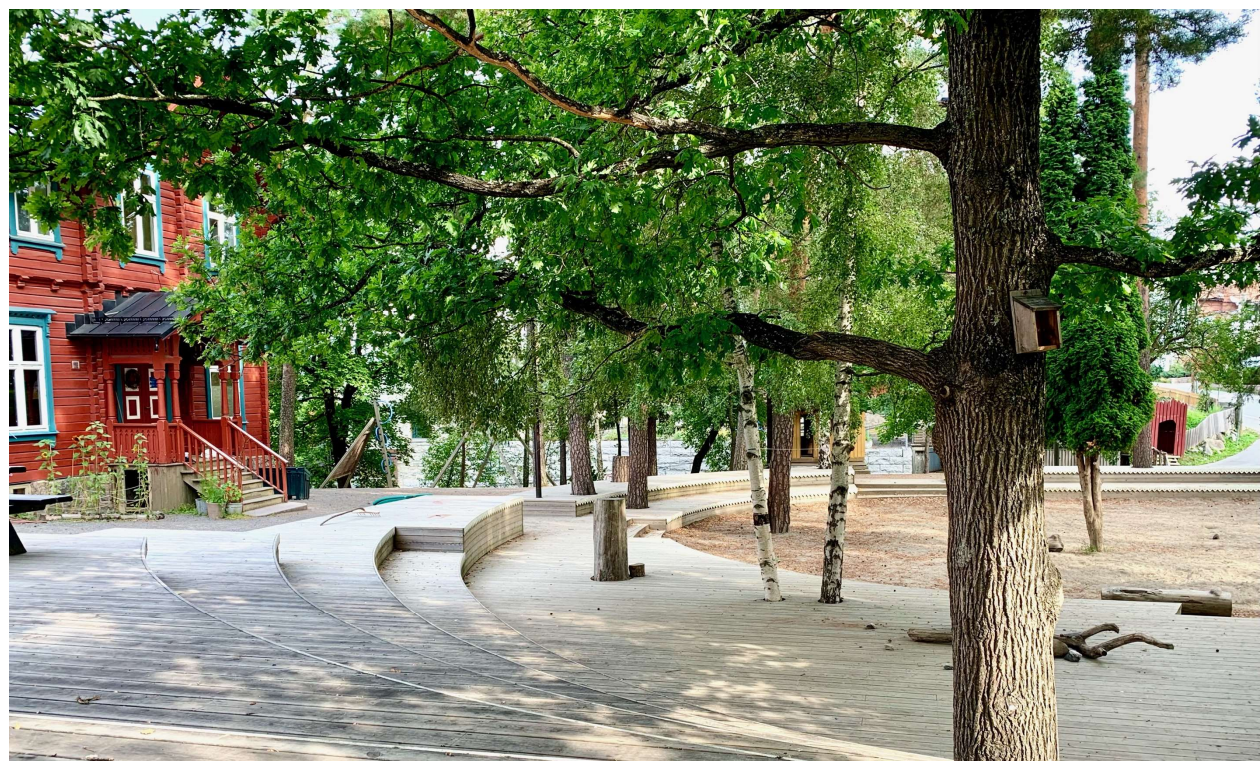
Hva sier forskningen?

Overordnet formgivning og rominndeling

Viktige faktorer som kan påvirke aktivitet og bruk (Lindholm 1995):

- variasjon
- mange små rom og nisjer framfor noen få store flater, f.eks. ved å redusere ballarealene.
- skapes ved hjelp av vegetasjon, terrengformer, murer osv.



[illegible]

Håndsøm og naturmaterialer



Forskning om arealreduksjon og arealnormer

Studie av alle barnehager i Oslo (Nilsen (2014) PhD avhandling:

- Arealreduksjon på 12 m² pr barn etter 2006 da at arealnormen ble fjernet sammenlignet med de som ble bygget for 1975
- Ingen arealreduksjon ble målt for parkering o.l
- Norske landskapsarkitekter ønsker minstekrav (25 – 30 m²/ barn)

Landsdekkende svensk studie skolars utearealer (Statiska Centralbyrå 2018)

- Arealreduksjon pr elev på 3,7 m² fra 2014 - 2017

Generell studie av normbruk. (Thorén et al 2000)

- Minstekrav hindrer det verste, men fremmer ikke det beste

Konsekvenser av arealknapphet

Slitasje på vegetasjonen,
smertegrense 20 m² pr. elev



Vollebekk skole (ca. 12 m² pr elev) ,
Oslo Foto Randi Flagstad Bøen

Omfattende bruk av gummi-asfalt



Oslo. Teglverket skole og barnehage. Foto: Finn Kart

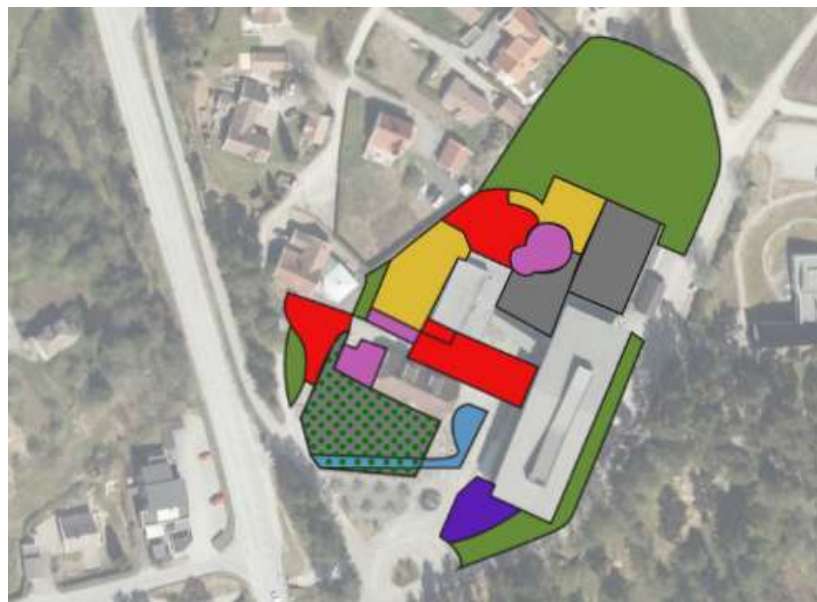
Ting tar plass!

Uteområdene må også programmeres.

Rapporten anbefaler 30 m² pr elev i nye skoleanlegg

	Innholdskategorier
1	Natur og vegetasjon
2	Ballspill
3	Lek og skapende aktivitet
4	Huske, karusell og trampoline
5	Anlegg for motoriske ferdigheter
6	Soner for sosial interaksjon
7	Forflytningsarealer
8	LOD (Lokal overvannsdistribusjon)

Torridal skole
1 – 7 skole, 210 elever,
49 m² pr. elev



Tordenskoldsgate skole
1 – 7 skole, 143 elever,
20,5 m² pr. elev



Anbefalinger

størrelse, bruk av tilleggsarealer mm

Størrelse, nye anlegg:

- Uteområde pr. barn i barnehager, min 25 m² (uten sovearealer mm)
- Uteområde pr. elev i grunnskolen, bør være på minst 30 m².

Men det må tas hensyn til

- Beliggenhet, tett by/ versus suburbane/ landlige omgivelser
- Totalt antall barn/ elever

Bruk av tilleggsarealer/ kompenserende tiltak,

- I utgangspunktet unngå dette, spesielt for nye anlegg.
- Hva skal til for at slike områder er ok?

Om bruk av utradisjonelle løsninger som f.eks. takterrasser o.l.

- Anbefaling om å unngå dette, men rapporten inneholder noen viktige forutsetninger

Helse i alt vi gjør

Fra forslag til forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager som er under revisjon

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å bidra til at miljøet i barnehager, på skoler, skolefritidsordninger og leksehjelpsordninger *fremmer barns og elevers helse, trivsel, lek og læring, samt at sykdom, skade og alvorlige hendelser forebygges*

Mao: Helsefremming og ikke bare forebygging , dvs. sikkerhetsfokus.

Takk for meg

Rapporten kan lastes ned her:

Kine Halvorsen Thorén mfl.: Uteområder i barnehager og skoler. Hvordan sikre kvalitet i utformingen. Rapport fra NMBU, 2019



Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

